

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ประวัติของชุมชนในบริเวณลุ่มน้ำแม่หลุ อำเภอมแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นายวิทยา อภรณ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

อาจารย์ฉลาดชาย รมิตานนท์	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กรรณิการ์ เล็กบุญญาสิน	กรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องประวัติชุมชนในลุ่มน้ำแม่หลุ อำเภอมแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ต้องการศึกษถึงการปรับตัวของชุมชนโดยใช้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้าน 2 หมู่บ้าน ต่างชาติพันธุ์ในลุ่มน้ำเดียวกัน หน่วยการวิเคราะห์ของการศึกษาคือ การจัดการทรัพยากรของชาวบ้าน เพราะเห็นว่าทรัพยากรซึ่งหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์นำมาใช้เพื่อรองรับความมั่นคงในชีวิตของตนนั้น มีความจำเป็นสำหรับการอยู่รอดของชาวบ้าน กรอบที่ใช้ในการวิเคราะห์คือการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับมนุษย์ที่เปลี่ยนไปในช่วงเวลาต่างๆ

จากการศึกษาพบว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านโดยศึกษาผ่านการจัดการทรัพยากรของชาวบ้านมีคุณค่าสำคัญ 5 ประการคือ

1. การศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยพิจารณาผ่านการจัดการทรัพยากรสามารถเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างระดับมหภาคและจุลภาค การศึกษานี้พบว่าหมู่บ้านไม่ได้ดำรงอยู่หรือเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นอิสระ แต่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับส่วนอื่นอยู่ตลอดเวลา ทั้งในความสัมพันธ์ระดับลุ่มน้ำ ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ รวมถึงระดับโลก
2. การศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยพิจารณาผ่านการจัดการทรัพยากรสามารถทำให้เห็นบทบาทของ “คน” กลุ่มต่างๆที่สัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ

2.1 ด้านนิเวศวิทยา โดยมีพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในหน่วยนิเวศน์ที่มนุษย์อาศัยอยู่เป็นพื้นฐานให้มนุษย์ปรับตัวทั้งในระดับชุมชนเดียวกันและระหว่างชุมชนที่ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ซึ่งถือว่าการยกระดับมาเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

2.2 ด้านชาติพันธุ์ ซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างกันทำให้มีพื้นฐานของการจัดการทรัพยากรและโลกทัศน์ของชาติพันธุ์ต่างกัน

2.3 ด้านความสัมพันธ์ของชาวบ้านกับตัวแทนของรัฐ ทูต องค์การศาสนา และอิทธิพลภายนอกอื่นๆที่เข้าไปสัมพันธ์กับชุมชนในหน่วยนิเวศน์มากขึ้น ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอาจเป็นไปได้ในเชิงกตัญญู ควบคุม ครอบงำ หรือพยายามเข้าหาประโยชน์ สิ่งเหล่านี้ล้วนร่วมกันผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน

3. การศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยพิจารณาผ่านการจัดการทรัพยากรสามารถทำให้เชื่อมโยงให้เห็นความซับซ้อนของปัญหาต่างๆ ทำให้เห็นว่าการวิเคราะห์ปัญหาจำเป็นต้องมองอย่างรอบด้าน ไม่แยกส่วน มิฉะนั้นจะทำให้การวิเคราะห์ผิดพลาด และนำไปสู่การวางนโยบายการปฏิบัติต่อชุมชนผิดพลาดได้

4. การศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยพิจารณาผ่านการจัดการทรัพยากรทำให้ชาวบ้านมีพื้นที่ในประวัติศาสตร์มากขึ้น การศึกษานี้ทำให้เห็นบทบาทของชาวบ้านที่อยู่ในรูปของการปรับตัวในการจัดการทรัพยากร ทั้งในเชิงเข้าหาผลประโยชน์และในเชิงป้องกันหรือตอบโต้

5. การศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยพิจารณาผ่านการจัดการทรัพยากรในการศึกษาครั้งนี้พบว่าจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน และการจัดสมดุลย์ทางอำนาจกับสิ่งต่างๆหรือกับคนกลุ่มต่างๆของชาวบ้าน มิฉะนั้นจะไม่สามารถเข้าใจการปรับตัวของชาวบ้านได้เลย

คุณค่าที่พบจากการศึกษาทั้ง 5 ประการจากการศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยพิจารณาผ่านการจัดการทรัพยากร จึงสามารถเชื่อมโยงประเด็นการจัดการทรัพยากรไปถึงประเด็นอื่นที่ชาวบ้านเกี่ยวข้องและจัดการได้อย่างหลากหลาย ทำให้พบว่าแรงผลักดันทางประวัติศาสตร์ที่พบจากการศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยศึกษาผ่านการจัดการทรัพยากรจึงมิใช่มีเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากแรงผลักดันที่หลากหลายซับซ้อนร่วมกัน โดยมีพื้นฐานอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและมนุษย์กับมนุษย์ ดังนั้นประวัติศาสตร์ของชุมชนก็คือ ประวัติศาสตร์การจัดการทรัพยากรของชุมชนนั่นเอง

Thesis Title   A History of Communities in Maelu Watershed Area , Maechaem District,
Chiang Mai Province.

Author   Mr.Vithaya Arporn

Master of Arts   in History

Examining Committee :

Lecturer Chaladchai	Ramitanont	Chairman
Assistant Professor	Kannikar Lekbunyasin	Member
Professor Dr. Nidhi	Aeusriwongse	Member

Abstract

The study of a history of communities in Maelu watershed area , Maechaem district, Chiang Mai province deals with the acclimatization of the communities by studying historical development of two villages in the same watershed area whose inhabitants are of two different races. The analysis covers the management of village resources which ensure their livelihood and maintain a subsistent-levelled existence. The extent of the analysis is to consider the relationship of man and nature and of man and man in successive periods of time.

The study of historical development of the village through the management of village resources yields 5 beneficial aspects;

1) Enabling us to realize two types of relationship, macro and micro levels. We find that the villages do not subsist on their own nor transform independently, but are all the time related with others in the same watershed or in the same region and even farther to the national and international level.

2) Enabling us to see the role of “man” of different groups who are complicatedly related. The relations are of three characters.

2.1 Ecologically, the relation of man and nature in his surrounding enables man to get acclimatized in his own community and in other communities which mutually share the resources. The latter case is considered a higher type of relation between man and man.

2.2 Racially, different cultures can bring different kinds of resource management or world-view.

2.3 Externally influenced, such as relation with government servants, capital fund religious organizations and other. This type of relation can be oppressive, controlling, dominant or exploitative or compelling the change in the community.

3) Enabling us to see the complexity of the problems. The analysis of problems must be holistic not separated, otherwise the mistaken analysis may lead to the wrong policy toward the community.

4) Making it possible to have a newly unusual popular history in which villagers play an important role in managing resources either on exploitative, defensive or responsive fronts.

5) Emphasizing the relation between the powerful groups which are unequal, as well as the balancing of powerful groups and other groups in or outside the village. Such a view can explain the acclimatization of villagers.

And from here we come to understand various other aspect of village activities and also find out variously complex factors of village historical development. Therefore, we can conclude that the development of the community is the history of the resource management of the community.